

PILAR III

Informasjon i samsvar med kravene i kapitalkravsforskriftens del IX

Oppdatert pr 31. desember 2012

Innhold

1	Innledning og formål med dokumentet	3
2	Konsolidering.....	3
2.1	Oversikt over datterselskaper, tilknyttede selskaper mv	3
3	Ansvarlig kapital og kapitalkrav	4
3.1	Ansvarlig kapital	4
3.2	Kapitalkrav	5
4	Kredittrisiko og motpartsrisiko	6
4.1	Definisjon av mislighold og verdifall.....	6
4.2	Metode for beregning av nedskrivninger	6
4.3	Engasjementer fordelt på engasjementstyper, typer av motparter og geografiske områder	7
4.4	Engasjementer fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid.....	8
4.5	Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på garantier	8
4.6	Endringer i nedskrivninger på utlån og avsetninger på garantier	9
4.7	Bruk av offisiell rating for kapitaldekningsformål	10
4.8	Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v. ved fastsettelse av kapitalkrav.....	10
4.9	Motpartsrisiko knyttet til derivater	11
5	Egenkapitalposisjoner	11
6	Renterisiko	12
7	Styring og kontroll av risiko	13
7.1	Formål og prinsipper for ICAAP	13
7.2	Styring og kontroll av enkeltrisikoer.....	15
7.3	Bankens godtgjørelsesordning.....	18

1 Innledning og formål med dokumentet

Formålet med dette dokumentet er å oppfylle kravene til offentliggjøring av finansiell informasjon etter kapitalkravsforskriftens del IX (pilar 3).

Det vil bli utarbeidet et tilsvarende dokument hvert år i tilknytning til årsrapporten. Vesentlige endringer som gjør at innholdet i dokumentet avviker betydelig fra faktiske forhold vil kunne medføre hyppigere oppdatering av informasjonen.

Alle tall i dokumentet er per 31. desember 2012 med mindre annet fremgår.

Orkdal Sparebank benytter standardmetoden ved beregning av kapitalkrav for kredittrisiko. Dette innebærer at det brukes standardiserte myndighetsbestemte risikovekter ved beregning av kapitalkravet. For beregning av kapitalkrav for operasjonell risiko benyttes basismetoden som innebærer at kapitalkravet beregnes i forhold til inntekt siste tre år. Banken har ikke handelsportefølje og beregner derfor ikke kapitalkrav for markedsrisiko.

Det vises til annen litteratur for en nærmere beskrivelse av kapitaldekningsreglene.

2 Konsolidering

2.1 Oversikt over datterselskaper, tilknyttede selskaper mv

Orkdal Sparebank har ingen datterselskaper eller tilknyttede selskaper mv.

3 Ansvarlig kapital og kapitalkrav

3.1 Ansvarlig kapital

Orkdal Sparebanks ansvarlige kapital består kun av kjernekapital. Kjernekapitalen består i sin helhet av sparebankens fond og et gavefond.

Spesifikasjon av ansvarlig kapital (beløp i tusen kroner)

Beløp	
Kjernekapital:	
Sparebankens fond	443.440
Gavefond	1.500
Fradrag i kjernekapital:	
Bokført verdi av ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner ut over 10% av egen ansvarlig kapital	-31137
Utsatt skattefordel	-95
72% av overfinansiert pensjonsforpliktelse	-3.973
Sum kjernekapital	409.735
Sum ansvarlig kapital	409.735
Kapitaldekning	21,18 %

Banken har ikke hybridkapital.

3.2 Kapitalkrav

Tabellen nedenfor viser kapitalkrav for kredittrisiko fordelt på de enkelte engasjementskategoriene slik disse er definert i kapitalkravsforskriften. I tillegg vises kapitalkrav for motpartsrisiko og operasjonell risiko og samlet kapitalkrav.

Minimumskrav til ansvarlig kapital (beløp i tusen NOK)

Engasjementskategorier	Beløp
Stater og sentralbanker	0
Lokale og regionale myndigheter	480
Offentlig eide foretak	1.512
Multilaterale utviklingsbanker	0
Internasjonale organisasjoner	0
Institusjoner	9.594
Foretak	17.910
Massemarkedsengasjementer	0
Engasjementer med pantessikkerhet i bolig	98.877
Forfalte engasjementer	1.363
Høyrisiko-engasjementer	0
Obligasjoner med fortrinnsrett	977
Andeler i verdipapirfond	1.134
Øvrige engasjementer	14.706
Ansvarlig kapital i andre finansinst.	-2.491
Gruppenedskrivninger på utlån	-740
Sum kapitalkrav for kredittrisiko	143.320
Kapitalkrav for motpartsrisiko	0
Kapitalkrav for operasjonell risiko	11.427
Sum	154.747

4 Kredittrisiko og motpartsrisiko

4.1 Definisjon av mislighold og verdifall

Definisjon misligholdte engasjement:

Et engasjement anses for å være misligholdt når kunden ikke har betalt forfalte terminer på utlån innen 90 dager etter forfall eller når overtrekk på rammekreditt ikke er inndekket som avtalt innen 90 dager etter at rammekreditten ble overtrukket.

Definisjon øvrige tapsutsatte engasjement:

Et engasjement anses for å være tapsutsatt, selv om det ikke er misligholdt ennå, når det er blitt identifisert objektive bevis på verdifall.

Definisjon verdifall:

Utlån og garantier vurderes etter "Forskrift om regnskapsmessig behandling av utlån og garantier i finansinstitusjoner av 21.12.2004". Utlån måles ved første gangs balanseføring til virkelig verdi (lånebeløpet som er overført til kunden). Ved senere måling vurderes utlån til amortisert kost fastsatt ved bruk av effektiv rentemetoden, som forenklet kan sies å være utlånets balanseførte verdi ved første gangs måling justert for mottatte avdrag og eventuell nedskrivning for tap. Dersom det foreligger objektive bevis for at et utlån eller en gruppe av utlån har verdifall, foretas nedskrivning for verdifallet. Banken har utarbeidet egne retningslinjer for nedskrivning for tap på utlån og garantier. Retningslinjene omhandler hovedsakelig følgende dimensjoner:

- Personmarked/bedriftsmarked
- Størrelse på engasjement kombinert med risikoklasse
- Misligholdte/ikke misligholdte engasjement

Kriterier for beregning av nedskrivninger på individuelle utlån er at det foreligger objektive bevis for verdifall. Objektive bevis på at et utlån har verdifall inkluderer, ifølge utlånsforskriften, observerbare data banken har kjennskap til om følgende tapshendelser:

- a) Vesentlige finansielle problemer hos debitor.
- b) Betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktsbrudd.
- c) Innvilget utsettelse av betaling eller ny kreditt til betaling av termin, avtalte endringer i rentesatsen eller andre avtalevilkår som følge av finansielle problemer hos debitor.
- d) Det anses som sannsynlig at debitor vil inngå gjeldsforhandling, annen finansiell restrukturering eller at debtors bo blir tatt under konkursbehandling.

4.2 Metode for beregning av nedskrivninger

Nedskrivningsbeløpene beregnes som forskjellen mellom balanseført verdi og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer. I nåverdiberegningene benyttes løpende effektiv rente. Ved beregningen av de fremtidige kontantstrømmene vurderes sikkerhetene til påregnelig salgspris fratrasket salgskostnader.

Identifiseringen av tapsutsatte engasjement tar hovedsakelig utgangspunkt i tapshendelser som foreligger på balansedagen, men objektive bevis på manglende fremtidig oppgjørsevne

hos debitor vurderes også. Banken foretar halvårlige vurderinger av vesentlige engasjement med tanke på individuelle og gruppevis nedskrivninger.

Nedskrivning på grupper av utlån kan foretas dersom det foreligger objektive bevis for verdifall i den aktuelle utlånsgruppen. Banken har så langt forholdt seg til dette på en skjønnsmessig måte, og har brukt en formel der det er foretatt en gruppenedskrivning av en fast prosentvis andel av de svakeste risikoklassifiserte engasjementene innenfor personmarkedet og bedriftsmarkedet.

4.3 Engasjementer fordelt på engasjementstyper, typer av motparter og geografiske områder

Matrisen viser samlet engasjementsbeløp etter individuelle nedskrivninger fordelt på engasjementstyper, typer av motparter og geografiske områder.

Engasjementer fordelt på engasjementstyper, geografiske områder og typer av motparter (beløp i tusen kroner)

Type motpart	Utlån og fordringer	Ubenyttede rammer	Garantier
Personkunder	2.092.697	109.039	2.021
Primærnæringer	167.332	24.939	855
Industri og bergverk	56.692	25.748	577
Bygg og anlegg	65.293	35.315	8.567
Eiendomsdrift	332.088	34.343	4.739
Øvrige næringer	164.516	18.613	99.884
Terra BoligKreditt	636.561		87.069
Øvrige finansinstitusjoner	0	0	0
Sum	3.515.179	247.997	203.712
Orkdal Kommune	1.830.368	158.718	110.201
Øvrige deler av vårt lokale nedslagsfelt	357.150	29.760	3.773
Øvrige deler av Norge	691.100	59.519	2.669
Utland	0		
Gjennomsnitt ¹	3.296.122	240.232	158.594

1 Gjennomsnitt av inngående og utgående balanse siste år

4.4 Engasjementer fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid

Matrisen viser beløp for ulike engasjementstyper fordelt på løpetid.

Engasjementstyper	Inntil 1 måned	1-3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	over 5 år	Uten løpetid	Sum
Utlån og fordringer	502.132	23.511	115.300	564.583	1.673.092		2.878.618
Ubenyttede rammer	43.259	2.026	9.933	48.640	144.139		247.997
Garantier					116.643		116.643
Sum	545.391	25.537	125.233	613.223	1.933.874	0	3.243.258

4.5 Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på garantier

Matrisen viser misligholdte utlån og individuelle nedskrivninger på utlån samt avsetninger på garantier fordelt på typer av motparter og geografiske områder.

Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på garantier (beløp i tusen kroner)

Type motpart	Misligholdte engasje- menter	Engasje- menter med nedskriv- ninger	Samlede nedskriv- ninger ¹	Avsetninger på garantier
Personkunder	24	1.658	1.682	0
Primærnæringer	-	0	0	0
Industri og bergverk	-	0	0	0
Bygg og anlegg	4.900	4.155	9.055	0
Eiendomsdrift	-	6.718	6.718	0
Øvrige næringer	-		0	0
Terra BoligKreditt	-	0	0	0
Øvrige finansinstitusjoner	-	0	0	0
Sum	4.924	12.531	17.455	0
Orkdal Kommune	4.924	11.227	16.151	0
Øvrige deler av Sør-Trøndelag	-	1.118	1.118	0
Øvrige deler av Norge	-	186	186	0
Utland	-	0	0	0

4.6 Endringer i nedskrivninger på utlån og avsetninger på garantier

Endringer i nedskrivninger på individuell utlån og avsetninger på garantier siste år (beløp i tusen kroner)

	Utlån	Garantier	Sum
Inngående balanse	13.598	0	13.598
+Økte nedskrivninger på individuelle utlån/ avsetninger på garantier	594	0	594
+Nye nedskrivninger på individuelle utlån/ avsetninger på garantier	5.185	0	5185
-Konstatert tap på tidligere individuelle nedskrivninger/avsetninger på garantier	-1.922	0	-1.922
-Tilbakeføring på tidligere individuelle nedskrivninger/avsetninger på garantier	0	0	0
Utgående balanse	17.455	0	17.455

Endringer i nedskrivning på grupper av utlån siste år (beløp i tusen kroner)

Inngående balanse	6.377
+/- Periodens nedskrivninger på grupper av utlån	2.874
Utgående balanse	9.251

Årets nedskrivninger og gjenvinning på tidligere års nedskrivninger (beløp i tusen kroner)

	Utlån	Garantier	Sum
Periodens endring i individuelle nedskrivninger/avsetninger	3.856	0	5.054
Periodens endring i gruppenedskrivninger	2874	0	2874
Periodens konstaterte tap som det tidligere år er foretatt individuell nedskrivning for	1.922	0	1.922
Periodens konstaterte tap som det tidligere år ikke er foretatt individuell nedskrivning for	62	0	62
Periodens inngang på tidligere års konstaterte tap	-216	0	-216
Periodens tapskostnad	8.498	0	8.498

4.7 Bruk av offisiell rating for kapitaldekningsformål

Etter standardmetoden vil kapitalkravet kunne avhenge av motpartens offisielle rating. Offisiell rating vil i liten grad være aktuelt for bankens lånekunder, men kan være aktuelt for utstedere av verdipapirer banken plasserer i. I så fall er det rating fra Standard & Poor's, Moody's og/eller Fitch som er aktuelle. Orkdal Sparebank har per rapporteringstidspunktet ingen engasjementer hvor ratingen påvirker kapitaldekningen.

4.8 Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v. ved fastsettelse av kapitalkrav

Matrisen viser samlet engasjementsbeløp før og etter at det er tatt hensyn til sikkerheter samt engasjementsbeløp som er fratrasket den ansvarlige kapitalen.

Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v ved fastsettelsen av kapitalkrav (beløp i tusen kroner)

Engasjementskategorier	Engasjementsbeløp før sikkerheter	Engasjementsbeløp etter sikkerheter	Fratrukket den ansvarlige kapitalen	Benyttet ratingbyråer	Andel sikret med pant ¹	Andel sikret med garantier ¹
Stater og sentralbanker	321	621	-	ingen	0 %	0 %
Lokale og regionale myndigheter	14.775	29.990	-	ingen	0 %	0 %
Offentlig eide foretak	23.606	23.606	-	ingen	0 %	0 %
Multilaterale utviklingsbanker	-	-	-	ingen	0 %	0 %
Internasjonale organisasjoner	-	-	-	ingen	0 %	0 %
Institusjoner	298.724	298.724	-	ingen	0 %	0 %
Foretak	317.397	299.787	31.137	ingen	0 %	0 %
Massemarkeds-engasjementer	-	-	-	ingen	0 %	0 %
Engasjementer med pantesikkerhet i bolig	2.731.476	2.731.476	-	ingen	85 %	0 %
Forfalte engasjementer	15.025	15.025	-	ingen	98 %	0 %
Høyrisiko-engasjementer	-	-	-	ingen	0 %	0 %
Obligasjoner med fortrinnsrett	122.113	122.113	-	ingen	0 %	0 %
Andeler i verdipapirfond	63.304	63.304	-	ingen	0 %	0 %
Øvrige engasjementer	221.224	217.273	-	ingen	0 %	0 %
Sum	3.807.965	3.801.919	31.137			

1 Her tas kun hensyn til garantier og pant som har betydning for beregning av kapitalkrav. Andel regnet av engasjementsbeløp før sikkerheter.

Hovedtyper av pant som benyttes for kapitaldekningsformål er pant i bolig og fritidseiendom. Garantier har i liten grad betydning for kapitaldekningen. I noen tilfeller

benyttes garantier fra banker eller regionale myndigheter. Orkdal Sparebank benytter ikke kredittderivater.

Det tas ikke hensyn til motregningsadgang ved beregning av kapitalkrav. Verdivurdering av sikkerheter tar utgangspunkt i sikkerhetens markedsverdi. Sikkerhetsobjekter som er ukjente for oss, skal dokumentere sin verdi gjennom takst. På eiendommer i vårt primærmarked benyttes, i tillegg til takst, bankens egen markedskunnskap ved fastsettelse av verdi.

Verdivurdering av boligeiendommer oppdateres ved vesentlige endringer i markedet og minst hvert tredje år.

Det tas hensyn til konsentrasjonsrisiko i bankens ICAAP, likevel slik at konsentrasjonsrisiko som følge av konsentrasjon av typer av sikkerheter ikke eksplisitt tilordnes kapitalbehov.

4.9 Motpartsrisiko knyttet til derivater

Samlet engasjementsbeløp hvor det beregnes kapitalkrav for motpartsrisiko utgjorde kr 0 (engasjementsbeløp før sikkerhetsstillelse og konverteringsfaktor).

5 Egenkapitalposisjoner

Aksjer, andeler og egenkapitalbevis deles vanligvis inn i tre porteføljer; handelsportefølje, øvrige omløpsmidler og anleggsmidler. Orkdal Sparebank har ingen handelsportefølje, bankens beholdning besto derfor ved årsskiftet av poster klassifisert som omløps- og anleggsmidler. Det er i inneværende år ikke foretatt endringer i de benyttede regnskapsprinsipper.

Omløpspostene er ordinære poster hvor intensjonen om å realisere kortsiktige gevinster på kurssvingninger ikke er fremtredende (i motsetning til ved handelsporteføljen). Postene blir verdsatt til den laveste verdi av anskaffelseskost og markedsverdi. Alle papirer i denne porteføljen er børsnoterte, og børskursen pr 31.12.2012 er derfor lagt til grunn som markedsverdi. I nærværende Pilar 3-dokument omtales denne beholdningen som værende til gevinstformål, selv om gevinstformålet ikke er spesielt fremtredende.

Anleggspostene, det vil si poster beregnet til varig eie eller bruk, er vurdert til det laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Beregningen av virkelig verdi baseres på informasjon om foretakets fremtidige kontantstrømmer, soliditet og fremtidsutsikter. Nedskrivning blir foretatt når virkelig verdi er lavere enn anskaffelseskost og verdinedgangen skyldes forhold som må antas å ikke være av forbigående karakter. Nedskrivningene reverseres når grunnlaget for dem ikke lenger vurderes å være til stede. Ingen papirer i porteføljen er børsnoterte. I Pilar 3 omtales denne beholdningen som værende til strategiske formål.

Matrisen nedenfor viser egenkapitalposisjoner fordelt etter om de holdes for gevinstformål eller strategisk formål. Matrisen viser også type verdipapir og bokført verdi, virkelig verdi, realisert gevinst/tap siste år, akkumulert urealisert gevinst/tap og hvor mye av dette som er medregnet i henholdsvis kjernekapital og tilleggskapital.

Egenkapitalposisjoner

<i>Beløp i tusen kroner</i>	Bokført verdi	Virkelig verdi	Realisert gevinst/-tap i perioden	Herav medregnet i tilleggskapital ¹
Aksjer og andeler - gevinstformål				
- børsnoterte aksjer	6.851	6.851	18	0
- andre aksjer og andeler	3.380	3.380	-144	0
Aksjer og andeler - strategisk formål				
- børsnoterte aksjer	0	0		0
- andre aksjer og andeler	63.067	63.067	0	0

1 "Herav" sikter til urealiserte gevinster/tap

6 Renterisiko

Renterisiko oppstår i forbindelse med bankens utlåns- og innlånsvirksomhet og i tilknytning til bankens beholdning av verdipapirer. Renterisiko oppstår når rentebindingstiden for bankens aktiva- og passivaside ikke er sammenfallende.

Banken har identifisert følgende kilder til renterisiko:

- Utlån til kunder/andre banker
- Rentebærende plasseringer i verdipapirer
- Innskudd fra kunder
- Rentebærende verdipapirgjeld
- Annen rentebærende gjeld
- Derivater

Renterisikoen på bankens utlåns- og innlånsvirksomhet er moderat. I egne bøker har vi ikke lenger utlån som er på fastrentevilkår (tilbys våre kunder i TBK). Det er 16,5 % av innskuddsvolumet som er på fastrentevilkår, men renterisikoen er likevel moderat pga. kort rentebindingstid. Stordelen av innskudds- og utlånsmassen har flytende rente og banken står derfor friere til å tilpasse seg utviklingen i markedet. Det er likevel slik at banken i henhold til finansavtaleloven (gjeldende for privatpersoner) har en varslingsfrist på 6 uker før en eventuell renteøkning på løpende utlån kan iverksettes. I praksis reduserer banken denne renterisikoen ved å regulere innskuddene samtidig. Netto eksponering av bankprodukt med flytende rente som på grunn av 6-ukersfristen er utsatt for renterisiko ved renteøkning, er derfor langt mindre enn brutto utlånsvolum (brutto framgår av tabell under).

Bankens plasseringer i rentebærende verdipapirer består hovedsakelig av papirer med flytende rente som reguleres kvartalsvis. Fra vår meglerforbindelse mottar vi månedlige kurs- og renterisikooversikter som inngår i bankens styring av renterisiko.

Det meste av rentebærende verdipapirgjeld er lagt ut med flytende rente knyttet til 3 måneders NIBOR og kvartalsvise rentejusteringer. Unntatt herfra er at banken har et

sertifikat som er lagt ut med fast rente. Ved opptak av slik verdipapirgjeld til fastrente, blir det i hvert enkelt tilfelle vurdert om det er behov for sikring via renteswapper.

Banken måler renterisikoen ved at det beregnes en gjennomsnittlig durasjon (tid til neste renteendring) for de forskjellige rentebærende postene. Durasjonen benyttes så til å simulere betydningen av en økning eller reduksjon i rentenivået på 1 prosent-poeng.

Bankens styre har fastsatt en maksimumsramme for renterisiko i banken og også som nevnt fastsatt en maksimumsramme på obligasjonsbeholdningen. Maksimumsrammene er satt i forhold til bankens forvaltningskapital. Disse markedsrisikorammene er satt for å begrense eksponeringen på produkter som er utsatt for renterisiko.

Det foretas fortløpende kontroll av at virksomheten holdes innenfor rammene.

Renterisiko

Eiendeler	Renterisiko i 1000 kroner ¹
Utlån til kunder med flytende rente	-3140
Utlån til kunder med rentebinding	-478
Rentebærende verdipapirer	-770
Øvrige rentebærende eiendeler	-26
Gjeld	
Innskudd med rentebinding	1508
Andre innskudd	2778
Verdipapirgjeld	1125
Øvrig rentebærende gjeld	0
Utenom balansen	
Renterisiko i derivater	0
Sum renterisiko	998

1 Renterisiko er beregnet som et anslag på verdiendring ved ett prosentpoengs økning i renten.

Banken har ingen renterisiko i utenlandsk valuta.

7 Styling og kontroll av risiko

7.1 Formål og prinsipper for ICAAP

ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) er bankens egen prosess for å vurdere bankens kapitalbehov. Denne kapitalbehovsvurderingen skal være fremoverskuende, og dette innebærer at kapitalbehovet skal vurderes i forhold til bankens

nåværende og fremtidige risikoprofil. Det er derfor et overordnet prinsipp at banken i tillegg til å beregne behovet ut fra gjeldende eksponering (eventuelt rammer) også må vurdere kapitalbehovet i lys av planlagt vekst, eventuelle besluttede strategiske endringer m.v.

Fremtidige tap kan deles inn i forventede tap og uventede tap. Forventede tap kan betraktes som en driftskostnad og forutsettes dekket over den løpende driften. Den løpende driften kan også betraktes som et førstelinjeforsvar mot uventede tap. I kapitalbehovsvurderingen legges det imidlertid til grunn at uventede tap ikke dekkes over driften, med skal dekkes av kapital. Kapitalbehovsvurderingen innebærer følgelig at banken beregner hvor mye kapital som trengs for å dekke opp for fremtidige uventede tap.

Disse beregningene gjøres på ulike måter for ulike risikoer, og er basert på ulike forutsetninger. Det er en implisitt forutsetning om at det ikke beregnes kapital som dekker alle tenkelige tapsutfall. Det er imidlertid benyttet konservative forutsetninger i beregningene.

Ved beregning av samlet kapitalbehov (for alle risikoene) kan det argumenteres for at de ulike risikoene ikke vil materialisere seg samtidig, og at det derfor eksisterer diversifiserings effekter som innebærer at det samlede kapitalbehovet er lavere enn summen av kapitalbehovet for de enkelte risikoene. Bankens har imidlertid valgt å legge en konservativ tilnærming til grunn, og ser derfor bort fra slike effekter.

Med risikotoleranse forstås størrelsen på den risikoen banken er villig til å ta i sin virksomhet for å nå sine mål. Risikotoleransen kommer til uttrykk i rammeverket for virksomheten, herunder i begrensninger i vedtekter, policyer, fullmakter, retningslinjer og rutiner. For noen av risikoene er det vanlig å fastsette kvantitative begrensninger på risiko, for eksempel kvantitative rammer for markedsrisiko, rammer for store engasjement, rammer for eksponering mot enkeltbransjer osv. For andre risikotyper er det mer naturlig å benytte kvalitative begrensninger. Slike begrensninger angir hvor langt man er villig til å strekke seg på enkeltrisikoer, og representerer derfor en beskrivelse av risikotoleransen for disse enkeltrisikoen. Bankens risikotoleranse er forsøkt reflektert i kapitalbehovet som beregnes for hver enkelt risiko.

Banken har videre, basert på en overordnet risikotoleranse, etablert et ønsket minstenivå for kapital. Dette nivået er benevnt bankens kapitalmål.

I fastsettingen av bankens kapitalmål inngår bankens internt beregnede kapitalbehov, men banken gjør i tillegg en vurdering av forventninger og krav fra bankens omgivelser. Bankens overordnede risikotoleranse innebærer at kapitalmålet alltid vil være høyere enn bankens internt beregnede kapitalbehov.

Bankens kapitalmål og overordnede retningslinjer for kapitalbehovsvurderingen er vedtatt av bankens styre. Administrasjonen gjennomfører de relevante vurderinger og beregninger og fremlegger dette for styret. En slik gjennomgang gjøres minst én gang per år.

Styret er regelmessig involvert i bankens ICAAP-prosess, gjennom drøftinger i styreseminar og styremøter. Bankens eksterne revisor har foretatt en overordnet vurdering av bankens prosess.

Bankens interne kapitalbehovsvurdering innebærer en analyse og beregning av kapitalbehov for følgende risikoer:

- Kredittrisiko
- Markedsrisiko
- Operasjonell risiko
- Konsentrasjonsrisiko
- Eiendomspriserisiko
- Likviditetsrisiko
- Forretningsrisiko
- Omdømmerisiko
- Strategisk risiko

Beregning av kapitalbehov for enkeltrisikoe gjøres ved hjelp av ulike metoder. Banken stresstester effekten på kapitaldekningen av et alvorlig økonomisk tilbakeslag/nedgangskonjunktur. I tillegg gjennomfører banken en reversert stresstest. I en reversert stresstest bestemmer banken først hvilken kapitaldekning som er så lav at banken risikerer å bli satt under administrasjon og/eller overtatt. Deretter simulerer banken med forskjellige kombinasjoner av parameterverdier som i sum gir det resultat man har bestemt. Hensikten med en slik reversert stresstest er å gi banken ytterligere kunnskap om hvor mye som skal til før bankens kapitaldekning faller under ett kritisk nivå. Banken gjennomfører også egne stresstester av markedsrisiko og likviditetsrisiko.

7.2 Styring og kontroll av enkeltrisikoe

I det følgende gis en gjennomgang av bankens håndtering av de enkelte risikoene.

Risikostyringsfunksjonen er organisert som en integrert del av bankens internkontroll-opplegg. Det avgis årlig lederrapporter med avviksrapportering til banksjef, som igjen sørger for videre rapportering til bankens styre i de situasjonene der det er påkrevet. Det avgis kvartalsvise rapporter for status på tiltak som er nevnt i handlingsplanen for internkontrollen. Det avgis også kvartalsvise rapporter for kreditt-, likviditets- og markedsrisiko.

Kredittrisiko

Kredittrisiko defineres som risiko for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke kan gjøre opp for seg til avtalt tid og i henhold til skrevne avtaler, og at mottatte sikkerheter ikke dekker utestående krav. Kredittrisiko kan oppstå i forbindelse med bankens utlånsvirksomhet og i tilknytning til bankens beholdning av verdipapirer.

Bankens policy, kompetanse, rutiner og kontroller på kredittområdet skal være slik at det sikrer en sunn og langsiktig utvikling og god avkastning uten at banken utsettes for risiko som truer dens eksistens verken på kort eller lang sikt. Bankens regelverk i kredittpolicy og markedspolicy setter rammer for bankens eksponeringer, nettopp for å begrense kredittrisikoen (og renterisikoen). Her nevnes spesielt at lån og kreditter til næringsformål ikke bør utgjøre mer enn 30 % av samlede lån og kreditter i banken. Verdipapirbeholdningen i banken består av plasseringer foretatt på bakgrunn av likviditetskravet, samt plassering av likviditetsoverskudd. Bankens styre har fastsatt en maksimumsramme for obligasjonsbeholdningen på 15 % av den til enhver tid gjeldende forvaltningskapital.

Banken har innført risikoklassifiseringssystem for både bedriftsmarkedet og personmarkedet. Risikoklassifiseringssystemet gjør banken bedre i stand til å beregne og styre risiko innenfor utlånsområdet. Personkundene klassifiseres ut fra sikkerheter og betalingsevne. Næringskundene blir først analysert i forhold til siste års regnskap. Deretter tas det hensyn til realisasjonsrisikoen, det vil si hvor stor andel av engasjementet som eventuelt ikke er sikret ved pant. På grunnlag av regnskapsanalysen og sikkerhetene får næringskundene tildelt en risikoklasse. Både person- og næringskunder blir delt inn i følgende tre hovedrisikoklasser: Lav risiko, middels risiko og høy risiko.

Styret får 2 ganger pr. år en gjennomgang av alle engasjement over en viss størrelse, og ellers en gjennomgang av de engasjementer som etter kombinasjonen risikoklasse og engasjementsstørrelse kan representere en risiko.

Styret får kvartalsvis kredittrisikorapport som viser

- oversikt over alle engasjement større enn 5 % av ansvarlig kapital
- utvikling i porteføljekvalitet, splitta på eksisterende og nye kunder
- eksponering mot enkeltbransjer
- utlånsvolum fordelt på personmarked og bedriftsmarked

alt sett opp mot de risikorammene styret har fastsatt.

Det utarbeides kvartalsvis i tillegg en vurdering i forhold til Finanstilsynets retningslinjer for forsvarlig utlånspraksis, samt en kredittkvalitetskontroll.

Markedsrisiko

Markedsrisiko defineres som risiko for tap i markedsverdier knyttet til porteføljer av finansielle instrumenter som følge av svingninger i aksjekurser, valutakurser, renter og råvarepriser.

Bankens styre har fastsatt en ramme for bankens beholdning av aksjer, aksjefond og egenkapitalbevis til inntil 1 % av forvaltningskapitalen pr. siste årsskifte. Aksjer som er klassifisert som anleggsmidler inngår ikke i grensene for maksimal beholdning. Anleggsbeholdningen består stort sett av aksjer i strategiske selskaper.

Banken handler ikke med valuta utover kjøp og salg av reisevaluta til våre kunder. Valutarisikoen er derfor minimal.

(Renterisikoen omhandles i et eget kapittel)

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko defineres som risikoen for tap eller sviktende inntjening som skyldes utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser, svikt hos mennesker og i systemer eller eksterne hendelser. Risikoen for tap kan være forårsaket av bevisste eller ubevisste handlinger/hendelser.

Operasjonell risiko blir en form for "restrisiko" som ikke dekkes av de øvrige risikoområdene. Risikoen styres ved at det foretas løpende kontroller med utgangspunkt i bankens etablerte internkontrollrutiner, deriblant en egen rutine for hendelsesrapportering. Avdekkede avvik rapporteres løpende fra bankens ledere til banksjef, som igjen rapporterer videre til bankens styre.

Konsentrasjonsrisiko

Konsentrasjonsrisiko defineres som risiko for tap som følge av konsentrasjon om:

- Enkeltkunder
- Enkeltbransjer
- Geografiske områder

Banken har fastsatt en del rammer for eksponering i sin kredittpolicy blant annet for å begrense konsentrasjonsrisikoen mot enkeltkunder og enkeltbransjer:

- Eksponering mot næringslivsmarkedet bør ikke utgjøre mer enn 30 % av samlede lån og kreditter.
- Maksimum engasjement for en enkeltkunde skal etter det lovpålagte kravet ikke overstige 25 % av bankens ansvarlige kapital, mens banken har satt 15 % som ramme for dette
- Såkalte store engasjement, er engasjement som utgjør mer enn 10 % av ansvarlig kapital. Over tid bør banken ikke ha mer enn 5 såkalte store næringslivsengasjement og de bør samlet sett ikke utgjøre mer enn 50 % av ansvarlig kapital.
- Eksponeringen i enkelte spesielt konjunkturfølsomme bransjer skal minst årlig være gjenstand for diskusjon i bankens styre. Banken skal kritisk vurdere størrelsen på sitt engasjement mot enkeltbransjer, sett opp mot den risikoprofil de enkelte bransjer forventes å representere. Det er derfor satt rammer for eksponering mot enkelte bransjer.

Banken har en høy konsentrasjon av sine utlån i sitt definerte primærområde (Orkdal, Agdenes, Skaun og størstedelen av Snillfjord). Øvrige utlån er fordelt på Trondheim og resten av landet. Den merrisikoen som følger av faktorer som er spesifikke for vårt primærområde, vurderes på grunn av betydelig variasjon innen primærområdet, til å være liten. Den geografiske konsentrasjonsrisikoen har også sitt motstykke i at kredittrisikoen generelt vurderes til å bli mindre ved at bankens rådgivere i større grad kan bruke lokalkunnskap i kredittvurderingene ("kirketårnsprinsippet").

Eiendomspriserisiko

Denne risikotypen defineres som risiko for uventet verdifall på bankens eiendommer eller i porteføljer av eiendomsinvesteringer. (Eiendomspriserisiko knyttet til utlån til eiendomssektoren eller eiendeler som sikkerhet dekkes under kredittrisiko og konsentrasjonsrisiko.)

Banken eier et eget bankbygg som er bokført til 7,1 mill. kroner. Det anses å være lav risiko for å få et verdifall på denne eiendommen som skulle føre til at markedsverdien kommer under bokført verdi.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisikoen defineres som risikoen for at banken ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser og/eller finansiære økninger i eiendelene uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på eiendeler som må realiseres, eller i form av ekstra dyr finansiering. Nivået på bankens ansvarlige kapital vil være en sentral forutsetning for å kunne tiltrekke seg nødvendig funding til enhver tid.

I forhold til likviditetsrisikoen, står de trekkrammer banken har i Norges Bank sentralt, sammen med Norges Banks generelle likviditetspolitikk. Et sentralt mål er også utviklingen i bankens netto utlånssituasjon som forteller noe om bankens grad av avhengighet til

pengemarkedet. Innskuddsdekningen er pr. 31.12.12 på 72,7 % som er en nedgang fra 74,5 % sammenlignet med 1 år tidligere.

Banken har i tillegg til trekkrammene en likviditetsreserve i form av bankinnskudd og plasseringer i sertifikat, obligasjoner og aksjer. Banken har løpende obligasjonslån pålydende samlet 850 mill.kr, der 300 mill. kr forfaller i september 2013, 60 mill i januar 2014, 200 mill i april 2014, 130 mill i august 2014 og 160 mill i febr. 2015. Når det gjelder overvåkingen av likviditeten, rapporteres den til styret på månedlig basis. I tillegg utarbeides likviditetsrisikorapport kvartalsvis.

Forretningsrisiko

Forretningsrisiko defineres som risikoen for uventede inntektssvingninger ut fra andre forhold enn kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko. Risikoen kan opptre i ulike forretnings- eller produktsegmenter og være knyttet til konjunktursvingninger og endret kundeatferd. Risikoen vurderes av bankens styre en gang hvert år eller oftere ved behov.

Omdømmerisiko

Omdømmerisiko defineres som risiko for svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, dvs. hos kunder, motparter, eiere og myndigheter. Risikoen vurderes av bankens styre en gang hvert år eller oftere ved behov.

Strategisk risiko

Risiko for uventede tap eller sviktende inntjening i forhold til prognoser knyttet til vekstambisjoner, inntreden i nye markeder eller oppkjøp.

Banken anser risikoen for sviktende inntjening i forhold til prognoser knyttet til vekstambisjoner, inntreden i nye markeder eller oppkjøp som lav. Risikoen vurderes av bankens styre en gang hvert år eller oftere ved behov.

7.3 Bankens godtgjørelsesordning

Styret har gitt retningslinjer for godtgjørelse som omfatter alle former for godtgjørelse til bankens ansatte. Retningslinjene skal bidra til å fremme og gi incentiver til god styring av og kontroll med virksomhetens risiko, motvirke for høy risikotaking og bidra til å unngå interessekonflikter. Det vises også til note 8 i årsregnskapet.

Banken har en generell ordning for variabel godtgjørelse som defineres inn under pkt 5: Unntak i Finanstilsynets rundskriv av 21.02.2011 "Godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirfond". Ordninger omfatter hele banken (ekskl.banksjef) og gir ikke incentiveffekt når det gjelder overtakelse av risiko.

Retningslinjene for godtgjørelse ble vedtatt i bankens styre 13. desember 2011.

Samlet utbetalt godtgjørelse til alle ledende ansatte, ansatte med arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for foretakets risikoeksponering, til andre ansatte og tillitsvalgte med tilsvarende godtgjørelse samt til ansatte med kontrolloppgaver utgjorde i 2012 kr 5.234.600,- Av totalt utbetalt godtgjørelse til disse utgjorde variabel godtgjørelse kr 189.492,-